

ÇAYIR MERA ISLAHI VE YÖNETİMİ

Hayvansal üretimde en önemli girdiyi oluşturan kaliteli kaba yemin en ucuz ve en kolay temin edildiği kaynaklar, Çayır ve Meralardır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için, ülkemizin en önemli kaba yem kaynakları olan çayır mera alanlarının ıslahı ile yem bitkileri ekiliş alanlarının artırılması gereklidir.

Çayır-Mera Islahı;

Hayvan yemi kaynaklarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesi veya otlayan hayvanların bu yem kaynaklarından yararlanabilmelerini kolaylaştırmak amacıyla, çayır-meralar üzerindeki kültürel ve teknik yöntemlerle uygulanan işlemler ve oluşturulan tesisler olarak tanımlanır.

Daha bol ve daha kaliteli yem üretimi için özel otlatma sistemlerinin uygulanması, üstten tohumlama, yabancı ot savaşı, gübreleme, toprak-su muhafaza önlemlerinin alınması gibi işlemler, içme suyu sağlanması, çitleme, geçit yerleri, mera yollarının açılması gibi işlemler, meranın yem üretimine doğrudan etkili olmasa bile mera yeminden doğrudan faydalanmayı kolaylaştıran ve yemin etkinliğini arttıran faktörler olarak çayır mera ıslahı içinde yer alır.

Çayır-Mera ıslahındaki işlemler iki ana gruptan oluşmaktadır.

Çayır-Mera Islahında Kültürel Yöntemler:

- Yabancı bitki ve çalı kontrolü
- Tesviye
- Sulama ve drenaj
- Gübreleme
- Ekim ve dikim:
- Hayvanların sevk ve idaresini sağlayan tesislerin yapımı; İçme suyu tesisleri, Ek yemlikler, Tuzluklar, Gölgelekler, Kaşınma araçları, Mer'a çitleri, Uzaklaştırıcı maddeler, Diğer tesisler (mer'a yolları, mer'a kapıları, hayvan barınakları)
- Hastalık ve zararlılarla savaşım

Çayır-Mera Islahında Teknik Yöntemler:

Otlatma kapasitesi: Meranın ürettiği yem miktarı ile merada otlayan hayvan sayısı arasında bir denge kurulmasıdır.

Otlatma mevsimi: Meranın ürettiği yemin en elverişli bir mevsimde otlatılmasıdır.

Üniform otlatma: Hayvanların mera üzerinde muntazam bir şekilde dağılmasını ve mera yeminin üniform olarak otlatılmasının sağlamak

Uygun hayvan cinsi ile otlatma: Meranın ürettiği yemi en iyi şekilde değerlendirecek hayvan cinsi ile otlatmak.

Çayır-Mera'da herhangi bir ıslah yöntemini uygulamanın ilk şartı o yerdeki otlatmayı düzenlemekle başlar. Çünkü bütün ıslah yöntemleri ancak düzenli otlatma şartları altında olumlu sonuçlar verebilir.

Orta Anadolu doğal çayır-meralarının ıslahında otlatmanın düzenlenmesi ve doğal tohumlama yöntemi ile birlikte kültürel ve teknik tedbirlerden biri olan gübreleme işleminin beraberce uygulanması ile kısa sürede yüksek verimli, erozyon tehlikesi olmayan alanlar haline getirilebilir.

Toprak derinliği fazla olmayan yüzlek ve fakir topraklar, dik yamaçlar ve son derece kurak yerlerdeki meraların ıslahı ve verimli hale getirilmeleri güç olacağından böyle durumlarda pahalı yöntemler düşünülmemelidir.

Çayır-Mera Islahının Yararları

- Yem üretiminde artış
- Yem kalitesinin yükselmesi
- Hayvansal ürün miktarında artış
- Hayvanların sevk ve idaresi kolaylaşır
- Zehirlenme ve hastalık zararları azalır
- Su havzalarında su verimi artırılır
- Hastalık ve zararlılarla savaş
- Erozyonun önlenmesi
- Yangın tehlikesinin azaltılması
- Diğer beklentiler

Çayır Mera Yönetimi (Amenajmanı)

Mera amenajmanı, otlatma alanlarından yararlanmayı vejetasyon, toprak ve diğer doğal kaynaklara devamlı bir zarar vermeden, maksimum hayvansal üretimi elde edecek şekilde otlatmayı düzenleme bilim ve sanatıdır.

Çayır-mera amenajmanının tanımı pek kolay iş değildir. Çünkü çayır-mera amenajmanı birçok bilim dalına dayanmaktadır. Çayır-mera amenajmanı birçok bilim dallarını geniş çapta ele alır. Tarla ziraatı, bitki yetiştirme, bitki fizyolojisi ve ekolojisi, bitki taksonomisi, toprak ve su muhafazası, birçok çayır-mera alanının orman içerisinde bulunması nedeniyle ormancılıkla da çok yakın ilişkisi vardır. Diğer taraftan hayvan yetiştirme ve besleme ile sıkı bir işbirliği yapar. Başka bilim dallarından faydalanarak kendi kurallarını ve yöntemlerini ortaya koyar.

Mera yönetiminin esas ağırlığı iki nokta üzerindedir.

-Tabii kaynakların (bitki, toprak ve diğer kaynakların) korunması

-Maksimum hayvansal ürün elde edilmesi

Otlatma Amenajmanı

Mera amenajmanın sadece otlatma ile ilgili bölümü olup mevcut şartlar altında mera yeminin en iyi bir şekilde değerlendirilmesi için otlatmanın düzenlenmesidir.

Otlatma amenajmanının 4 tane teknik kuralı vardır. Bu kurallar sırasıyla,

Otlatma Kapasitesi: Belirli genişlikteki bir merada belirli uzunluktaki bir otlatma mevsiminde uzun yıllar bitki örtüsü, toprak ve diğer tabii kaynaklara devamlı bir zarar vermeden otlatılabilecek maksimum hayvan sayısı olarak tanımlanır.

Meranın bir mevsimde ürettiği toplam yemin, kurak ve yarı kurak bölgelerde yarısının hayvanlara yedirilmesi ve diğer yarısının mera üzerinde bırakılmasında kesin zorunluluk vardır. Daha yağışlı bölgelerde veya sulanan alanlarda üretilen yemin yarıdan daha fazla bir kısmının otlatılmasında bir sakınca yoktur. Ancak hiçbir durumda bu oranın %50'nin üstüne çıkartılması tavsiye edilmez.

Otlatma mevsimi: meranın ürettiği yemin en elverişli bir mevsimde otlatılmasıdır. Mera bitkileri hayat devrelerinin her döneminde otlatmaya karşı aynı derecede duyarlılık göstermezler. Otlatmadan çok zarar gördükleri ve dayandıkları belli periyotlar vardır. Otlatma amenajmanının gayesi bitkilerin otlatmaya dayanıklı olduğu devrede otlatmaktır. Bunun için otlatmaya dayanamadıkları periyotları bilmek gerekmektedir. Bitkilerin yıllık hayat devreleri içinde otlatmadan en çok zarar gördükleri 3 kritik periyod vardır. İlkbahar kritik periyodu, Yaz kritik periyodu, Sonbahar kritik periyodu.

Üniform otlatma: hayvanların mera üzerinde muntazam bir şekilde dağılmasını ve mera yeminin eşit olarak otlatılmasının sağlamak

Uygun hayvan cinsi ile otlatma: meranın ürettiği yemi en iyi şekilde değerlendirecek hayvan cinsi ile otlatmak.

Mer'a idaresinde karşılaşılan sorunlar

- Mer'aların köy orta malı olması nedeniyle, fırsatçı bir yaklaşımla çok aşırı otlatılması.
- Erken ve geç otlatma.
- Çoğu yörelerde mer'aların dışarıdan gelen göçerlere mevsimlik olarak kiraya verilmesi.
- Mer'aların sökülerek tarla arazisi haline getirilmesi.
- Mer'a idaresi ile ilgili köylüleri bilgilendirecek, onlarla birlikte çalışacak bir birimin olmayışı.
- Her köye ait mer'a varlığının kesin olarak bilinmeyişi
- Mer'aya uygun bir otlatma sistemlerinin olmayışı
- Mer'anın homojen bir şekilde otlatılmaması

Çözüm önerileri

- Mer'alardan beklenen verimin alınabilmesi için hayvansal üretim düşürülmeden hayvan sayısının ıslah yoluyla azaltılması

- Köylerdeki hayvan sayısının mer'a otlatma kapasitesine göre sınırlandırılması
- Mer'adaki baskının azaltılması için yem bitkisi üretiminin artırılması.
- Mer'ada otlatılan hayvanlardan belli bir ücret alınması ve bu kaynağın mer'a ıslahında kullanılması
- Daha önce tarla haline getirilen sonrada terk edilen bu alanların tohumlanarak tekrar mer'aya kazandırılması
- Mer'anın durumuna göre, en uygun otlatma sisteminin belirlenip uygulamaya sokulması
- Mer'a idaresi ve amenajmanı ile ilgilenecek sevk ve idaresini yönlendirecek bir organizasyonun kurulması
- Köy ihtiyar heyetinin ve çobanların yoğun bir eğitime tabi tutulması.
- Yaylacılık yapılan bölgelerde mer'a ıslahından yararlandırılması
- Mer'a ıslah ve yönetimi ile ilgili bütün çalışmaların köylü ile birlikte onların istekleri doğrultusunda belirlenmesi
- Mer'a ıslah fonunun oluşturulması
- Mer'a kanununun bir an önce tavizsiz olarak uygulanması
- Mer'anın homojen bir şekilde otlatılması için mer'ada belirli aralıklarla sıvatların yapılması.

TARM

Bu broşür Dünya Çevre Fonu (GEF) tarafından desteklenen ve FAO - Tarım ve Orman Bakanlığı işbirliği ile uygulanan 'Bolu'da Ekolojik Tarım Yönetim Sisteminin Geliştirilmesi'

(TAGEMFAO22) projesi kapsamında Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır.

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

Gidamuz için
Ekolojik Tarım

ÇAYIR-MERA

Islahı ve Yönetimi

global
environment
facility
INVESTING IN OUR PLANET

ANKARA-2024